

ריענון

רענון וולקני

קליפות הדרים

החלה עונת פסולת פרי ההדר המשמש כמרכיב במנת הבקר. השנה מצפים לכמויות גדולות מהרגיל של קליפות ופסולת אחרת שהשימוש בה טרם אומץ על ידי המשקים. עד כמה שידוע כיום יהיה מחיר הקליפות בבתי החרושת נמוך בהשוואה לשנים קודמות ולמזונות אחרים. לכן כל מי שיעלה בידו להחיל את הובלת הפסולת, ואת העבודה והאיחסון במשק, יוכל להשתמש בכמויות גדולות, אם על ידי הגשתן באופן חופשי, במנות נפרדות או במנות כוליות. קליפות ניתן לשמור מספר ימים מבלי שאיחסונם יפגע בצריכה ומבלי שהדבר ישפיע על התאבון.

כמויות הקליפות המיטביות לפרה בהתחשב בהרכב המנה, בגיל ובתנובה, שנויות במחלוקת ואין אלא לבחון זאת בתנאי ההזנה המקובלים במשק. אחד המאפיינים את הקליפות היא כמות המים שנאחזת בהן. בדרך כלל מספוא עשיר במים עשוי להקטין את צריכת המזון; לכן ממליצים להגביל את כמות המזונות הלחים. לא כך כאשר המים נשתים מהשוקת או מצויים במזון כמו מי גבינה. התנהגותם של נזלים אלה במערכת העיכול שונה ואינה גורמת לצימצום האכילה אלא להיפך.

בהזדמנויות שונות דווח על השפעות רצויות של קליפות הדרים, בעיקר ייחסו להן השפעה מטיבה על אחוז השומן בחלב. לא בכל המקרים אפשר היה לאשר זאת, לרוב נראה היה כי ההשפעה חלה ב-3-4 השבועות הראשונים להגשתן.

מקום ההמלטה

התנאים העיקריים הדרושים להשגת תוצאות טובות לאם ולוולד הם – נקיון, נקיון, נקיון – יובש, יובש, יובש. השאלה היא איך משיגים תנאים כאלה, כדי להבטיח פחות תחלואה לאם

היולדת, כמו דלקות רחם ועטין, ולוולד שילשול, זיהום טבור ודלקת ריאות, ואיך אפשר להבטיח לפרה ולמטפל בה תנאים נוחים לקיום ההמלטה ולאחריה. נראה לי שמוסכם על רוב בעלי המקצוע כי מקום המלטה נפרד (תא), המוגן מגשם ומשמש, הכרחי במקרים רבים. חילוקי הדעות המקצועיים, שאמנם קיימים, היום בדבר התועלת בתאי ההמלטה קשיחים לבין סידורים כלשהם בסככה בה מוחזקות היבשות. היות ובארץ מצויות שתי השיטות, טוב יהיה אם הבוקרים, בעלי המקצוע והווטרינרים יתפנו להביע דעתם בנושא זה. עד אשר הנושא ילובן, כפי שקרה בנושאים אחרים שהיו שנויים במחלוקת, תהיינה תשובות קולניות אך עדיף שתהיינה ראיות מבוססות. אלה שלהם תאי המלטה יקפידו בעיקר על רפד ארוך ויבש; אלה שמחזיקים את היבשות בסככה משותפת יבטיחו לפחות תא נפרד לממליטה שבו תשכון כ-7 ימים בטרם המלטה ולפי הצורך גם אחריה. במקרה הראשון הוולד ישאר עם אמו מספר שעות עד לניקויו ובמקרה השני, צריך להבטיח שהוולד לא יטעה בין הפרות ובסככה ואמו תוכל לטפל בו ולנקותו ואולי גם להניקו, וגם משום כך דרושות מחיצות.

בשני המקרים, בניגוד למה שמצוי במספר משקים בארץ, רצוי שמקום ההמלטה יהיה בקירבת מרכז משק החלב בו קיימת נוכחות מירבית של עובדים.

יש גם לשנות במקצת מהנוהג המקובל במשקים רבים ולהטיל על עובד מנוסה להיות נוכח בזמן הלידה ולאחריה, כי לאור מקרי התמותה והסיבוכים בהמלטה עדיין אי אפשר להיות שאננים. תנאי המלטה לא סניטריים עלולים לגרום לדלקות רחם ודלקות עטין.

חיטה לבקר

הערך המזין הוא כ-96% משווה הערך של גרגירי תירס. תכולת חלבון כללי היא של 2 עד

4%, אחוז יותר מבתיירס. חיטה מחליפה תירס, להעלות את הכמות בהדרגה, אם התגובה שעורה או סורגום. את המעבר מתערובת ללא חיטה לזו המכילה חיטה יש לעשות בהדרגה במשך כשבועיים. ממליצים על תכולה של עד 30% בתערובת בתחילה ולאחר מכן אפשר אחוז גבוה של חיטה.

ועוד לריענון

בנימין לב, המחלקה לבקר, שה"מ

ראשית ברכותי לרענן וולקני על מדורו "ריענון". לעתים קרובות נפגשים ברפתות בתופעה שדברים שכביכול נחשבים למובנים מאליהם, לא מבוצעים כהלכה. הסיבות לכך שונות: ברפתות רבות יש כיום דור חדש של עובדים אשר לא ידע את "יוסף"; ואם מהדור של "יוסף" עדיין נמצאים ברפת, הרי לעתים קורה ששכחו או נכנסו לשיגרה ולא שמים לב. לכן יש חשיבות רבה באיזכור דברים שעל אף שכאילו היו צריכים להיות ידועים, כנראה שלא מבוצעים כהלכה. ארשה לעצמי להוסיף מספר הערות לנושאים שהועלו ב"ריענון" האחרון בחוברת 180.

צמימות בקר

וכנראה גם של הפרות הרובצות על התלוליות.

ברצוני להעיר כאן הערה כללית שאולי נראית "מטופשת": בעת הקמת מבנה יש תמיד לקחת בחשבון את העובדה שלמים יש תכונה שהם לא רק זורמים אלא גם מחלחלים כלפי מטה ולכן נאספים ונאגרים במקומות הנמוכים. לצערנו מתכנני רפת רבים כנראה לא לקחו בחשבון מראש עובדה זאת ובאותן רפתות יש בעיות קשות בחורף. אבל גם בקיץ אין חלקם שפיר כי ברפתות אלו בדרך כלל גם אין איזורור לייבוש הזבל ולא פחות לקרור הבקר. מאווררים אמנם עוזרים, אבל כידוע הפעלתם עולה כסף. על אף המצב בענף יש גם בימים אלה המתכננים בנית מבנים חדשים. אם אפשר, יש להקים מבנה במקום מנוקז היטב שיש בו גם איזורור. את הניקוז אפשר להסדיר גם בצורה מלאכותית וזה שוב עולה כסף. יש לדאוג לכך ששטח העמידה והרביצה של הפרות יהיה מוגבה לפחות ב-1.5-1 מטר מסביבתו.

גם במבנים וחצרות ישנים שסובלים מבזק ורטיבות בחורף יש לבדוק אם ניתן להוסיף מילוי ועל ידי כך להגביה את רצפת המבנה יחסית לסביבתה. במקרים רבים ניתן לשפר את הניקוז ובו זמנית גם את האיזורור, ובכך למנוע רטיבות עודפת בחורף ולהיטיב את תנאי הסביבה בקיץ.

בנית מבנים היתה תמיד והינה כיום עוד יותר השקעה כבדה ביותר, ויש הרוצים לחסוך בה על ידי הכנסה של מספר פרות רב יותר למבנה קיים מאשר היה מתוכנן מראש. פרות רבות מדי במבנה גורמות לבזק רב בחורף וכל הקשור לכך, ולעקת חום בקיץ וזה פוגע בייצור ובתנובה. המדובר הן ב"שטח המחיה" והן באורך האבוס ואורך השקתות. בסגר מסודר דרושים יותר מ-85 ס"מ אורך אבוס לפרה. גם בהאבסה חופשית דרושים 50-60 ס"מ אורך אבוס לפרה ו-15-20 ס"מ אורך שוקת. פרה זקוקה לפחות לכ-20 מ"ר שטח ו-4.5 מ"ר גג בקוראל עם ריצפת בטון, בסככת "לכיש" ל-20 מ"ר גג ורצוי בתוספת חצר, ובקוראל בלתי מרוצף ל-40-50 מ"ר כולל 4.5 מ"ר גג. הקצבת שטח מחיה מרווח כדרוש במבנה איננה ביזבוז. היא תשתלם בבדיאות העדר, בפוריות שלו ובייצור החלב.

תוויות אוזניים מונעות נזק מזבובים

יש להעיר שתוויות אלו אינן מותרות לפרות המניבות חלב, אלא אם יש להן אישור מיוחד מהשרותים הווטרינריים.

מניעת בזק

הצעת "התלוליות" בחצרות היא הצעה טובה. דבר זה התקבל ומבוצע כבר שנים רבות במספר רפתות לשביעות רצונם של הבוקרים